

ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

17 'Ιουνίου, ἡ ἐπέτειος τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου

Τοῦ τακτικοῦ συνεργάτου μας
κ. ΠΑΡΙ Σ. ΚΕΛΑΓΙΑΗ

Η ΤΑΝ μέτριος στὸ ἀνάστημα. Ὁμορφος στὴν ἐμφάνιση. Γλυκὸς στὸ ὄφρα. Μορφωμένος σὲ γνώσεις. Πλούσιος σὲ περιουσία. Κι' εἶχε μιὰ ξεχωριστὴ δύναμη στὸ νὰ πείθῃ κάθε ἀντίθετον, στὴν ἰδέα του.

Μὲ τὰ τέσσερα μεγάλα τρικάρτα καράβια του ὄργωνε τὶς θάλασσες. Θαρραλέος κι' ἔξυπνος, εἶχε ἐπιβληθῆ στὸ ἐμπόριο. Θερμὸς πατριώτης, εὐγενικὸς στοὺς τρόπους καὶ σαγηνευτικὸς ὁμιλητής, εἶχε κάμει τοὺς συνεπαρχιώτες του, νὰ τὸν παραδέχωνται σὰν ἀρχηγό. Ἰωάννης Βλάχος, τὸ κανονικὸ του ὄνομα. Δάσκαλος, ἦταν ἕνας τιμητικὸς τίτλος ποὺ ὑπογράμμιζε τὴ μορφωσή του. Δασκαλογιάννη τὸν φώναζαν καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα καθιερώθηκε ἐπίσημα κι' ἀνεπίσημα. Μαυτὸ, ἔμεινε καὶ στὴν Ἱστορία.

Ἐκαμε μόνος του μιὰν ἐπανάσταση, γιὰ νὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ἀπ' τὴ Κρήτη. Φυσικά, δὲν ξεκίνησε μαυτὸ τὸ πρόγραμμα. Δὲν ἦταν οὔτε ξιπασμένος, οὔτε στὰ σύννεφα πετούσε. Μὰ παρασύρθηκε ἀπ' τὶς ὑποσχέσεις τῆς Ρωσίας...

Βρισκόμαστε στὰ 1770. "Ἐνα ἀπ' τὰ λιμάνια ποὺ συχνὰ προσήγγιζε, ἦταν ἡ Τεργέστη. Πασίγνωστος στοὺς ἐκεῖ "Ἕλληνες, σὰν αὐ φ λ ο γ ε ρ ὸ ς . πα τ ρ ι ὠ τ η ς ». Τὴ χρονιά τούτη, βρῆκε μαζεμένους στὴν πόλη συμπατριώτες ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ ἐξωτερικοῦ, νάκοῦν τὸν ἀποσταλμένο τῆς Αὐτοκρατορίας Αἰκατερίνης Β', ποὺ μιλοῦσε

γιὰ πολεμικὴ ἐκστρατεία τοῦ Μόσκοβου στὴν Ἑλλάδα, μὲ σκοπὸ τὸ διώξιμο τοῦ Τούρκου κατακτητῆ.

Ὁ Δασκαλογιάννης. (Ἀπὸ τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν βιβλίον τῆς κ. Εὐαγγελίας Φραγκιάκι «Ἡ Λαϊκὴ Τέχνη τῆς Κρήτης»).

Καὶ πὼς οἱ "Ἕλληνες ἔπρεπε νάβῃ ἔταιμοι γιὰ νὰ βοηθήσουν...

"Ἀστράψε ἀπὸ χαρὰ ὁ Καπετάνιος. Μέχρι τὰ τότε, οἱ Κρητικοὶ προσπαθοῦσαν κάθε φορὰ νὰ διώξουν τοὺς Ὀθωμανοὺς μονάχοι. Τώρα, ὄχι μόνο θὰ συνέτρεχε τὸ μεγάλο κράτος τῆς Ὀρθοδοξίας, μὰ σήκωνε στοὺς ὤμους του ὅλο τὸ βάρος

κι' ἀπ' τοὺς ντόπιους πιά, μόνο ἓνα χέρι βοήθειας ζητοῦσε. Ἐπὶ τέλους, ὁ Χριστὸς θυμῆθηκε πὼς γιὰ χατήρι του ἓνα ὀλάκερο Ἔθνος τυραννιόταν! Ἡ ὥρα τῆς λευτεριάς εἶχε φτάσει.

Γέμισε τὸ καράβι του ὄπλα, μπαρούτι καὶ βόλια κι' ἔφτασε στὴν ἰδιαιτέρη πατρίδα του, στὰ Σφακιά τῆς Κρήτης. Κάλεσε τοὺς πρόκριτους καὶ τοὺς μετέδωσε τὰ εὐχάριστα νέα: πλοῖα φορτωμένα στρατό, ἔρχονται νὰ διώξουν τοὺς μπουρμάδες.

Ἐσηκώθηκε ἡ Ἐπαρχία στὸ πόδι. Μὰ τὰ ρώσικα καράβια, δὲν ἔφτασαν ποτέ. Οἱ ἐπαναστατημένοι Σφακιανοὶ—γιατί μόνο οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας Σφακίων ἔλαβαν μέρος σὲ τοῦτο τὸν ἀγῶνα—δὲν μπορούσαν νὰ ὀπισθοχωρήσουν. Εἶχαν μπῆ στὸ χορὸ κι' ἀπὸ τὰ πράγματα ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ χορέψουν. Νὰ σύρουν τὸ χορὸ τοῦ θανάτου. Αὐτόν, ποὺ ὀδηγῶσε μὲ γνωστή καὶ μαθηματικὴ ἀκρίβεια στὸ χαμό. Γιατί οἱ Τούρκοι, πληροφορημένοι πὼς ὄχχαν ν' ἀντιμετωπίσουν ὅλους τοὺς Κρητικούς καὶ μαζί ρώσικα στρατεύματα, μάζεψαν ἄνδρες δικούς τους ποὺ τελικὰ ἔφτασαν στὴν ἀναλογία 35 πρὸς 1 Σφακιανό!

Ἡ πάλῃ ὅμως ἔγινε. Κι' εἶναι νὰ θαυμάζῃ κανεὶς τὸ ποῦ μπορεῖ νὰ φτάσῃ ὁ ἥρωϊσμός τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν πιστεῖ πὼς ἀγωνίζεται γιὰ ἓνα ἱερὸ σκοπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψῃ.

Ἡ Ἐπαρχία δέχτηκε ἐπίθεση

κι' απ' τις δυο μεριές. Οί άμυνόμενοι, όλο κι' αποτραβιόντουσαν στα ψηλά βουνά, δίνοντας για κάθε σπιθαμή γής μιá μάχη ξεχωριστή. Τόποι που δεν πάτησαν ποτέ πόδια κατακτητών, κυριεύτηκαν. Χωριά ξεθεμελιώθηκαν. Λιχμάλωτοι άνασκοιοπιζόταν, με μιá μανία φριχτή.

Ό Άρχηγός τής Έπαναστάσεως, δέχτηκε τους όρους του Πασά : να παραδοθῆ ὁ ἴδιος—με ὑπόσχεση να μη πάθη τίποτε—για να σωθῆ ὁ τόπος κι' οί άνθρωποι του απ' τὸ ριζικό άφανισμό.

Μά, σάν τούτες τις μέρες πριν από 189 χρόνια, στις 17 Ιουνίου 1771, στήν Κεντρική πλατεία του Ήρακλείου, που ἦταν τότε πρωτεύουσα του Νησιού, ὁ δῆμιος τὸν σκότωσε κατὰ τὸ πιὸ μαρτυρικό τρόπο : Τὸν γύμνωσε, τὸν ἔδεσε σφιχτά για να μην μπορῆ να κινηθῆ κι ὕστερα τὸν ἔγδαρε ζωντανό ! "Ένας βοηθός, κρατοῦσε μπροστά στα μάτια του ἔθνομάρτυρα ένα μεγάλο καθρέφτη και τὸν προκαλοῦσε να κοιτᾷ τὸ αποτροπιαστικό θέαμα του ξεγδαρμένου ἑαυτοῦ του, ἐνῶ ὁ «γδάρτης» ἔκανε πνεῦμα, διαλαλώντας : «θέλει κανείς να πάρη καλό πετσὶ για τὰ στιβάνια του (ὁποδήματα) ; »

Κι' ὅμως, στα Ἑλληνόπουλα σήμερα στὸ σχολεῖδὸν δὲν διδάσκεται τὸνομα του Δασκαλογιάννη πλάι στ' Ἀθανάσιου Διάκου. Ἐνῶ ἐκεῖνος, ἔχει ἐπὶ πλέον τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἦταν ἡ ψυχὴ κι ὁ ἀρχηγός μιᾶς ἐπανάστασης, που κηρύχτηκε 51 ὀλόκληρα χρόνια πριν απ' τὴ Μεγάλη Ἑλληνική...

Για δυὸ μερόνυχτα, ἔνοπλοι σκοποὶ φύλαγαν τὴν ἄμορφη μάζα που κοιτόνταν ἄψυχη στὸν τόπο του μαρτυρίου. Καὶ μόνο σάν ἄρχισε ἡ σήψη εἶπαν πὼς μπορούσαν ν'άκαναν ταφή. Μά οί Τούρκοι στρατιῶτες δὲν ἀπομακρύνθηκαν, για να παρακολουθῆσουν ἐκείνους που ὄθπερναν τὸ πτώμα.

Παρ' ὅλο τούτο, τέσσερις λεβέντες τόλμησαν. Πῆγαν, πῆγαν τὸν ἔθνομάρτυρα και τὸν ἔθαψαν στή περιφέρεια που σήμερα πῖναι χτισμένο τὸ Βρεφοκομεῖο. Μόλις τελείωσε τὸ Ὀλιβερό καθῆκον, τοὺς ἔπιασαν. Τοὺς ἔκλεισαν στή φυλακὴ

του Κουλέ. Οί τρεῖς απ' αὐτούς, μπόρεσαν—με ψευδομάρτυρες—να παραστήσουν πὼς ἦταν περιοικοιστὴ πλατεία ὅπου ἔγινε τὸ γδάρσιμο κι' ἐπειδὴ τὸ πτώμα μύριζε ἄσχημα, σκέφτηκαν να τ' ἀπομακρύνουν απ' τὰ σπίτια τους. Τὸν τέταρτο ὅμως τὸν ἀναγνώρισε ἕνας Τούρκος ἀξιωματικός. Ἦταν ὁ Θρασύβουλος Κλάδος απ' τὸ χωριὸ Ἀσκύφου. Τὸν εἶχε δῆ να πολεμᾷ λίγο καιρὸ πριν, στὸ πλευρὸ του Δασκαλογιάννη. Ἔτσι, οί τρεῖς απ' τοὺς συντρόφους γλύτωσαν ἐνῶ τὸν τελευταῖο τὸν ἔκλεισαν στὸ ἴδιο κελὶ που εἶχαν τὸ Χατζῆ Σγουρομάλλη. Τὸν ἀδελφὸ του ἤρωα του σημερινού μας σημειώματος. Εἶναι αὐτός, που καθὼς τὸν εἶχαν ἀπέναντι στὸν ἀδελφὸ του τὴν ὥρα ὅπου τὸν ἔγδερναν, τρελλάθηκε απ' τὸ πόνο, τὴ συγκίνηση, τὴ φρίκη...

Για τιμωρία λοιπόν, και μέχρι ν' ἀποφασίσῃ για τὴ ζωὴ του ὁ Πασᾶς, ἔκλεισαν τὸν Κλάδο στὸ κελὶ

του Χατζῆ. Σκοπὸς τους ἦταν να τὸν κάμουν να χάσῃ τὰ συλλοικά του ἐκείδᾶ κλισιμένος μ' ἕνα τρελλὸ πουρλιαζε μέρα νύχτα. Καὶ ὅτὰ τὸ κατώρθωσαν, ἀν δὲν ἐρχόταν γρήγορα ἡ μέρα που δραπέτευσαν απ' τὸν Κουλέ ὅλοι μαζί οί κρατούμενοι.

"Όσοι γλύτωσαν—γιατί εἶχαν και περιπέτεια στή φυγὴ τους—τράβηξαν για τὰ βουνά. "Όλοι ὅσοι γλύτωσαν, ἐκτὸς απ' τὸ Θρασύβουλο τὸ Κλάδο. Αὐτός, ἔμεινε στὸ Κάστρο και κυκλοφορῶντας ἀνάμεσα στους Τούρκους (πὸ ἄλλο δὲν ἔκαναν απ' τὸ να γυρεύουν να βροῦν ἀκριβῶς τούτους τοὺς ἀνθρώπους) ἔψαχνε για τὸν ἀξιωματικὸ που τὸν πρόδωσε. Ἐψᾶξε, και τὸν βρῆκε. Τὸν βρῆκε, και τὸν σκότωσε. Καὶ μόνο σάν ξῶφλησε τούτο τὸ χρέος, πῆγε στήν ψηλὴ Ἐπαρχία του, συνάντησε τοὺς δικούς του και ἔξακολούθησε μαζί τους τὸν πόλεμο.

ΠΑΡΙΣ Σ. ΚΕΛΛ.Ι.ΔΗΣ

ΑΝΑΜΕΣΑ ΔΥΟ ΣΥΝΕΧΟΜΕΝΩΝ ΒΟΥΝΩΝ, ΠΗΛΙΟΥ—ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΑΣΘΑΝΑΙΑ

Οί ἀρχαίοι της Συνοικισμοὶ και τὸ ἐπιβλητικὸ φρούριό της — Τὸ σύγχρονο Κεραμίδι

Του Συνεργάτου μας κ. ΔΗΜ. ΒΑΕΝΑ

Ε ἀπόστασι 45 χιλ)μέτρων βορειοανατολικότερα του Βόλου και στή θέση ὅπου εἶναι χτισμένο τὸ σημερινὸ Κεραμίδι — ἀνάμεσα τῶν δυὸ ἀνατολικῶν ἄκρων δυὸ συνεχόμενων βουνῶν Πηλίου και Μαυροβουνίου —

εἶναι ἡ περιοχή ὅπου ὁ Ἡρόδοτος τοποθετεῖ τὴν ἀρχαία Κασθαναία.

Για τὴν ἀρχαία ὅμως αὐτὴ πόλι ἐλάχιστα εἶναι γνωστά· ἐγείρονται μάλιστα και ἀντιρρήσεις ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς και ἱστορικούς, ὅσον ἀφορᾷ τὴ θέση και τὴν ἔκτασίν της. Γιατί ὁ μὲν Ἡρόδοτος τὴν ἀναφέρει ὡς πόλι μεγάλη, κατέχουσα ἕκτασι σημαντικὴ (VII - 183) ὁ δὲ Στράβων, μεταγενέστερος του Ἡροδότη, τὴν ἐμφανίζει ὡς Κώμη (IX - 443). Ἀμφισβητήσεις ἐπίσης ἐγείρονται και ὡς πρὸς τοὺς ἀρχαίους παραλιακοὺς Συνοικισμοὺς που ἐκτείνονται ἀπὸ τὴ θέση Ἄη - Θανάσης — Πηγᾶδια — μέχρι Ἄη Γιάννη (ἀνατολικὴ περιοχή Κεραμιδίου) και βορειότερα — στήν αὐτὴ παραλιακὴ ζώνη — μέχρι τῶν ὀρίων του γειτονικοῦ Σκλήθρου — θέσι « Ἰσιώματα » —

νοτιώτερα δὲ του ὀρμίσκου Ἀγριελῆς και Καμαρίου, μέχρι τῶν οἰκιῶν Βένετου, Χορευτοῦ Ζαγορᾶς και τῶν παρακειμένων χωριῶν, ὅπου, κατὰ ἕνα παμπάλαιο θρύλο, οί Γερονικῆδες (Γέροι τῶν χωριῶν τῆς παραλιακῆς αὐτῆς ζώνης κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐκείνης) ἔστησαν τ' ἀθάνατα τρώπια τῆς νίκης των (ἔξου και τὸ προσώνυμο « Γερονικῆδες ») κατὰ τῶν ναυγῶν του καταναυμαχηθέντος στή Σαλαμίνα ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους περσικοῦ στόλου ! *

Ἐτόσο παραμένει ἀκόμα ἱστορικὰ ἀνεξακρίβωτο, ἀν ὁ παμπάλαιος αὐτὸς τοπικὸς θρύλος ἔχει σχέση με τὴν ὑπόθεσι αὐτὴ κι' ἀν οί ἀρχαίοι τούτοι Συνοικισμοί, τῶν ὁποίων λείψανα ἀνευρίσκονται και που κατὰ τὴ γνώμη ἱστορικῶν τινῶν, ἀνέπτυξαν Ζωὴ και Πολιτισμὸ κατὰ τοὺς χρόνους τους πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν πειρατῶν· στους Θαλάσσιους τούτους χώρους, ὡς μαρτυροῦν τὰ σωζόμενα μέχρι σήμερα ἐρείπια και ἡ ποιότης τῶν εὐρημάτων ἔχουν σχέση με τὴν ἐπίσης ὑπὸ του Ἡροδότη ἀναφε-

ΣΗΜ. Συντ. Ἰδετε σχετικὸν ἄρθρον του συνεργάτου μας εἰς τὸ τεῦχος του μηνὸς Ιανουαρίου 1959.